

Groei en ontwikkeling van een jonge Houtduif nabij Dorkwerd

Henk Jan Ottens

De Houtduif *Columba palumbus* is een veel voorkomende vogel en kan in de provincie Groningen overal broedend worden aangetroffen. Naar schatting herbergt de provincie 18.000 paren (van den Brink *et al.* 1992). Omdat hierover weinig is gepubliceerd heb ik van één van die paren de ontwikkeling van het enige jong gevolgd.

Metingen van nestjongen geven een exacte leeftijdsmaat, waardoor het legbegin nauwgezet terugge-rekend kan worden. Dat valt altijd te prefereren boven een schatting van de leeftijd.

Nestplaats en werkwijze

De Houtduiven broedden in een oud kraaienest. Het lag op een hoogte van $\pm 2,30$ meter in een vrijstaande meidoorn langs de Hogeweg even buiten Dorkwerd. Pal onder de nestboom liep een diepe sloot, waardoor het nest zich nage-noeg boven het water bevond. Het nest bevatte één jong waarbij de slagpennen juist uit de bloedspoelen kwamen. De legselgrootte kon niet worden nagegaan, evenmin is duidelijk geworden of er sprake is geweest van meerdere jongen in het nest (de legselgrootte bij duiven bedraagt in de regel twee eieren).

Het nest werd op 23 juni gevonden. Vanaf deze datum is het jong in veertien dagen tijd elf keer gemeten en gewogen. Het gewicht werd met een 500-grams unster gemeten, terwijl de vleugel bij maximale strekking langs een meetplankje werd afgelezen. Nestcontroles vonden in de avonduren plaats, zodat de kans op verstoring bij het aanbrengen van voedsel door de ouders het kleinst is.

Tijdens de nestcontroles, die pakweg zo'n zeven minuten per keer duurden, werden dag, tijdstip, het gedrag van ouders en jong, en de aanwezigheid van een krop bij het jong genoteerd, naast de gebruikelijke maten en gewichten (bijlage 1).

Resultaten

Toen het nest werd gevonden, was het jong ongeveer tien dagen oud, uitgaande van de groeicurves van Gallego (1981). In de eerste

dagen na de nestvondst was vooral op de kop nog wat dons te herkennen. Een eitand was al niet meer te zien. In de loop van de tijd verdween het dons meer en meer, om langzamerhand plaats te maken voor het eerste verenkleed. Ook werd de witte vleugelvlek zichtbaar.

Jonge Houtduiven gelden niet als notoire nest-springers. Wel werd bij nestbezoeken fel met de vleugels naar de indringer geslagen en werd tot tweemaal toe van het nest afgelopen (bijlage 1). Als ik ze echter eenmaal in mijn handen had, ondergingen ze dagelijkse handelingen gedwee.

Gemiddeld nam de lengte van de vleugel dagelijks met zo'n kleine 8 mm toe. De laatste meting is vermoedelijk een fout, ontstaan doordat de vogel nat was.

De gewichtstoename per dag heeft een fluctuerend karakter. Rond de zestiende levensdag werd het eindgewicht van circa 300 gram bereikt. De kropinhoud is zeker van invloed geweest op de grote schommelingen in gewicht daarna. Drie keer werd een enorme krop geconstateerd waardoor je denkt te maken te hebben met een Houtduif met airbag. Het is dus erg belangrijk de aanwezigheid van een krop te noteren. Het gewichtsverlies van 15% gemeten na de 19de levensdag wordt mede verklaard door het ontbreken van kropinhoud. Echter, het gewicht liep de daaropvolgende dag nog verder terug tot 270 gram (bijlage 1). Bij de twee volgende metingen was het jong weliswaar zwaarder, maar dat is vertekend doordat het jong bij deze metingen nat was.

Tenslotte

Uitgaande van een broedduur van 28 dagen (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980), moet het paar op circa 16 mei met de eileg zijn begonnen. Omdat het in mijn geval om slechts één jong ging, moeten de metingen met een korreltje zout worden genomen. Afwijkingen van mijn groeicurve zijn zeer wel mogelijk, onder invloed van de voedseltoevoer door de ouders, de tijd van het jaar en het geslacht van de jongen (helaas niet aan uiterlijke kenmerken te zien).

De keuze van de nestplaats is zeer ongelukkig gebleken. Wat kan de reden zijn geweest dat het jong twee keer te water is geraakt? Het is waar dat jonge Houtduiven in de eerste weken van hun leven erg onhandig zijn. Net als in dit geval leiden uitstapjes van het nest tot ongelukken met vaak ongelukkige gevolgen. Waarom het jong een week voor het uitvliegen aan uitstapjes buiten het nest begon, blijft de vraag. Omdat het jong bij de laatste twee controles al in het water lag voordat ik bij het nest arriveerde, lijkt een negatieve invloed van mijn controleactiviteiten uitgesloten. Het is echter

altijd verstandig te stoppen met nestcontroles zodra de jongen blijk geven van toenemende mobiliteit.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar Rob Bijlsma voor het commentariëren van dit artikel en het opdiepen van schaarse houtduif-literatuur.

Literatuur

- Boekema E.J., P. Glas & J.B. Hulscher 1983. De vogels van Groningen. Avifauna Groningen, Groningen.
- van den Brink H., J. Furda, A. van Klinken & C. van Scharenburg 1992. Vogelatlas van Groningen. Avifauna Groningen, Groningen.
- Gallego J. 1981. La reproducción de la Paloma Torcaz (*Columba palumbus*) en Avilla. *Ardeola* 28: 105-131.
- Glutz von Blotzheim U.N. & K.M. Bauer 1980. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, 9. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.

*Henk Jan Ottens. Groningerweg 34
9738 AB Groningen*

Bijlage 1. Maten (in mm) en gewichten (in grammen) van nestjonge Houtduif

Dag	Tijdstip	Vleugel	Gewicht	Bijzonderheden
23/6	06:29	097	220	Veer juist uit bloedspoor. Ex. dekt jong af. Kropje
26/6	21.19	130	268	Kropje, ouders afwezig
27/6	21:26	137	275	Kropje, ouders afwezig
28/6	19:03	143	280	Kropje, ouders afwezig
29/6	20:08	154	306	Enorme krop, ouders afwezig
01/7	20:58	169	336	Enorme krop, ouders afwezig
02/7	20:29	174	335	Ex. dekt jong af, jong loopt bij nadering van nest af, kropje
03/7	20:03	175	286	Geen krop, jong van nest af.
04/7	20:03	183	270	Kropje, ouders afwezig
05/7	20:04	190	290	Jong in sloot gevallen, jong nat tijdens wegen en meten.
06/7	20:03	186	310	Jong in sloot onder nestboom verdronken.